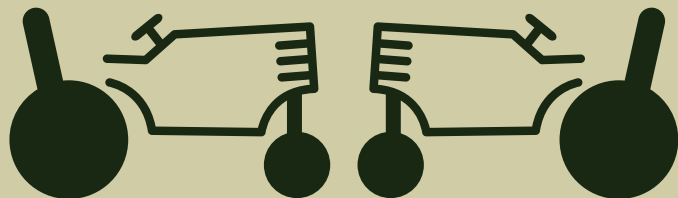
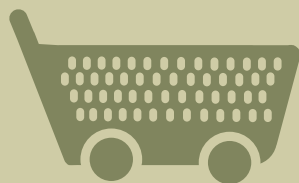

SYSTEMY SKRACANIA ŁAŃCUCHÓW DOSTAW W ROLNICTWIE EKOLOGICZNYM

Opracowanie

Dawid Madej

Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

Wydawca

Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

z s. w Karniowicach, ul. Osiedlowa 9,

32-082 Karniowice, tel. 12-258-21-13/14

fax 12-285-11-07; www.modr.pl

Skład i opracowanie graficzne

Dział Metodyki Doradztwa, szkoleń i Wydawnictw, Zespół

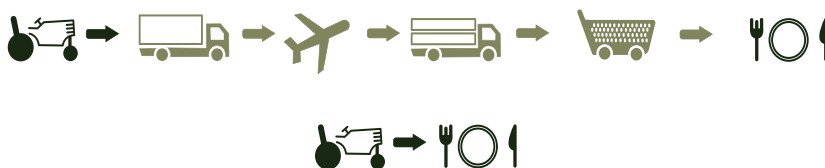
Wydawnictw - Ewa Dudek

ISBN

978-83-66244-77-1

1. Krótkie Łańcuchy dostaw Żywności (KŁŻ)

Krótki Łańcuch dostaw Żywności – to zorganizowany system organizacji rynku sprzedaży żywności, która łączy konsumenta bezpośrednio z wytwórcą żywności. Minimalizuje on liczbę pośredników pomiędzy kupującym, a produkującym, co zmniejsza koszty dla obu stron oraz umożliwia podział nadwyżki finansowej.

Im krótszy jest łańcuch dostaw, tym łatwiej jest zachować i przekazać autentyczność i oryginalność żywności, zwłaszcza tej nisko przetworzonej.

Formy sprzedaży krótkich łańcuchów dostaw żywności i lokalnych systemów żywności

Produkcja żywności w gospodarstwach rolnych i zakładach o małej zdolności produkcyjnej w Polsce odbywać się może w formie działalności:

- Sprzedaży i dostaw bezpośrednich przez osoby fizyczne,
- Zbiorowej sprzedaży bezpośredniej,
- RHD – Rolniczy Handel Detaliczny,
- MOL – Marginalna, Ograniczona i Lokalna działalność.

Dlaczego warto rozwijać rynki lokalne?

Rozwój rynków lokalnych w oparciu o KŁŻ wymaga wykreowania, przetestowania i wdrożenia innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych, które zwiększą znaczenie rynków lokalnych. Zdynamizowanie gospodarki lokalnej umożliwi stworzenie nowych miejsc pracy i nowych usług. Aby rynek lokalny prawidłowo funkcjonował warto działać w oparciu o krótkie łańcuchy dostaw, które charakteryzują się następującymi cechami:

- *odległość geograficzna* – „skracanie mili żywnościowych”, możliwość łatwego dostępu do świeżej żywności,
- *odległość społeczna* – bezpośredni i trwały kontakt producenta z konsumentem,
- *partnerstwo* – współtworzenie rozwiązań handlowych producentów,

2. Sprzedaż bezpośrednia i rozszerzona

Sprzedaż bezpośrednia to najprostsza forma krótkiego łańcucha dostaw żywności, która obejmuje bezpośrednią transakcję między rolnikiem, a konsumentem.

Sprzedaż bezpośrednia może być:

- realizowana przez producenta działającego w pojedynkę (osoba fizyczna) poprzez:
  - sprzedaż z gospodarstwa,
  - sklep farmerski,
  - system „zbieraj sam”,
  - sprzedaż „przy drodze”, internetowa,
  - system koszyków/paczek dla rolnika.
- rozszerzona – wymaga udziału grupy producentów (grupy operacyjnej):
  - sklepy rolnicze, lokalne, specjalistyczne sklepy z żywnością ekologiczną,
  - kooperatywy spożywcze,
  - lokalna baza gastronomiczna,
  - szlaki tematyczne,
  - RSW (rolnictwo wspierane społecznie).

Dostawy bezpośrednie

Mogą być prowadzone przez producentów produkcji pierwotnej, którzy dostarczają niewielkie ilości produktów konsumentowi końcowemu, m.in. sklepy, restauracje, stołówki, gospodarstwa agroturystyczne. Działalność w zakresie dostaw bezpośrednich jest nadzorowana przez Państwową Inspekcję Weterynaryjną. Wymagania z zakresu bezpieczeństwa żywności określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. poz. 774).

Aby zarejestrować działalność w zakresie dostaw bezpośrednich należy złożyć pisemny wniosek o wpis do rejestru zakładów, co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem planowanej działalności.

3. RHD – Rolniczy Handel Detaliczny

Rolniczy Handel Detaliczny – to handel polegający na produkcji żywności pochodzącej w całości lub części z własnej uprawy i zbywaniu tej żywności konsumentowi końcowemu lub do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego. Od 1.01.2017 roku Powiatowy Lekarz Weterynarii właściwy ze względu na miejsce prowadzenia produkcji sprawuje nadzór nad produktami zwierzęcymi i żywnościowymi z udziałem produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Państwowa Inspekcja Sanitarna kontroluje Rolniczy Handel Detaliczny.

Gdzie może odbywać się sprzedaż w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego?

W ramach Rolniczego Handlu Detalicznego można sprzedawać żywność do:

- konsumenta finalnego,
- w miejscach wytworzenia produktów lub przeznaczonych do prowadzenia handlu ewidencji sprzedaży,
- zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem do konsumenta końcowego – sklepy, restauracje, stołówki, lokalne, sklepy itp. Zakłady te muszą mieścić się na obszarze województwa lub w obszarach powiatów, gdzie prowadzona jest produkcja.

Znakowanie produktów Rolniczego Handlu Detalicznego

- czytelny i widoczny napis „Rolniczy Handel Detaliczny”,
- dane obejmujące imię i nazwisko lub nazwę siedziby podmiotu prowadzącego RHD,
- adres miejsca prowadzenia produkcji żywności,
- weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotu prowadzącego RHD.

Wszelkie wymogi dotyczące znakowania produktów w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego znajdują się w rozporządzeniu (EU) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011r. (Dz. Urz. UE L 304 z późn. Zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2014r. (Dz. U. z 2015r. poz. 29).

Rejestracja działalności

Rolnik prowadzący rolniczy handel detaliczny w oparciu o produkty roślinne i przetwory z nich robione, powinien zarejestrować działalność we właściwej terenowo stacji sanitarno-epidemiologicznej. Podmiot składa pisemny wniosek o rejestrację RHD do terenowo właściwej powiatowej lub granicznej stacji sanitarno-epidemiologicznej. Termin rozpatrywania wniosku to, co najmniej 30 dni. Po otrzymaniu pozytywnej zgody, rolnik może złożyć wniosek o nadanie weterynaryjnego numeru identyfikacji działalności. W przypadku produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności z udziałem produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego rejestrację i zgodę na działalność wydaje Powiatowy Lekarz Weterynarii. Dopiero potem może rozpocząć działalność w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego.

4. Działalność marginalna, ograniczona i lokalna (MOL)

Działalność marginalna, ograniczona i lokalna – to przetwórcza działalność, która dotyczy sprzedaży i dostawy produktów pochodzenia zwierzęcego na niewielką skalę.

Warunki uznania działalności za MOL

- zarejestrowanie działalności gospodarczej,
- zakłady zaopatrywane powinny znajdować się w bezpośrednim sąsiedztwie,
- sprzedaż i dostawa tylko produktów pochodzenia zwierzęcego i wyłącznie konsumentowi końcowemu lub do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego.

Zasięg działalności MOL

Miejsce sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego oraz zakłady prowadzące handel detaliczny w ramach działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej, do których następuje dostawa muszą znajdować się w obrębie jednego województwa lub na obszarze sąsiadujących z nimi powiatów, gdzie odbywa się produkcja.

Ograniczenia wagowe i wyjątki

Ograniczenia wagowe w produkcji i sprzedaży w ramach działalności MOL:

- 1 tona tygodniowo – świeże mięso wołowe, wieprzowe, końskie, baranie, kozie i ich wyroby.
- 0,5 tony tygodniowo – świeże mięso drobiowe lub zajęczaków, dzikich zwierząt utrzymywanych fermowo, zwierząt łownych odstrzelonych zgodnie z przepisami prawa łowieckiego, produktów z nich wytworzonych oraz wyroby z rybołówstwa.
- 0,5 tony tygodniowo – produkty mleczne na bazie siary.
- 0,3 tony tygodniowo – produkty jajeczne.
- 1,5 tony tygodniowo – gotowe posiłki z produktów pochodzenia zwierzęcego.

Rejestracja działalności

Rolnik zamierzający prowadzić działalność w zakresie produkcji marginalnej, ograniczonej i lokalnej produktów pochodzenia zwierzęcego, jeszcze przed rozpoczęciem planowanej działalności musi sporządzić projekt technologiczny zakładu, w którym odbywać się będzie produkcja. Następnie projekt ten wraz z odpowiednim, pisemnym wnioskiem rolnik przesyła w terminie, co najmniej 30 dni przed rozpoczęciem działalności do powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia produkcji. W drodze administracyjnej, rolnik otrzymuje zatwierdzenie przedłożonego projektu.

Po uzyskaniu zgody może złożyć pisemny wniosek o wpis do rejestru zakładów w ramach działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej. Po uzyskaniu wszelkich niezbędnych dokumentów może rozpocząć działalność/sprzedaż.

Formy sprzedaży w ramach MOL

- Sprzedaż „przy drzwiach” – konsument kupuje o dowolnej porze produkty bezpośrednio w gospodarstwie,
- Sprzedaż na targowisku rolnym,
- Sprzedaż „przy drodze” – sezonowa sprzedaż produktów (często przy głównych drogach szybkiego ruchu),

- Sprzedaż w formie „zbieraj sam” – stosuje się ją przy zbiorze owoców (truskawki, jabłka, gruszki, czy owoce pestkowe).
- Sprzedaż przez internet,
- Sprzedaż sąsiedzka, tzw. „od rolnika do rolnika”.

5. System wsparcia dla skracania łańcuchów dostaw w rolnictwie ekologicznym

Produkcja ekologiczna w ramach „Strategii na rzecz Bioróżnorodności” oraz „Od pola do stołu” realizuje politykę UE w zakresie transformacji na rzecz zrównoważonego gospodarowania. Aby w pełni wykorzystać potencjał polskiego sektora rolnictwa ekologicznego i akwakultury ekologicznej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednostki podległe określiło szereg działań w celu dalszego rozwoju sektora produkcji ekologicznej w Polsce. W ramach tych działań Ministerstwo nakreśliło „Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2027”, na podstawie którego będą realizowane działania w czterech obszarach:

- transfer wiedzy – działania informacyjne, promocyjne i doskonalające,
- innowacje w produkcji ekologicznej,
- wsparcie producentów ekologicznych,
- utrzymanie zaufania do systemy rolnictwa ekologicznego.

Ponadto Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach PROW realizuje coroczny nabór wniosków na:

- Tworzenie grup producentów i organizacji producentów (maj, październik 2022),
- Przetwórstwo i marketing produktów rolnych – nabór dla zakładów przetwórczych,
- Przetwórstwo i marketing produktów rolnych – nabór dla podmiotów rozpoczynających lub rozwijających działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz nabór tematyczny dla podmiotów rozpoczynających działalność gospodarczą w zakresie przetwarzania produktów rolnych,
- Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym.

Bibliografia

1. „Innowacyjne formy współpracy i organizacji krótkich łańcuchów dostaw”, materiały informacyjne opracowane przez Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, 2020, Karniowice.
2. Tobiasz A., „Od pola do stołu krótkie łańcuchy dostaw żywności”, Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z.s. w Karniowicach, 2018, Karniowice.
3. Serafin R., Piliś D., „Przykłady organizacji krótkich łańcuchów dostaw żywności”, wyd. Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, 2020, Kraków.
4. „Lokalna żywność i krótkie łańcuchy dostaw”, Przegląd Obszarów Wiejskich UE, 2020, nr 12 PL.
5. „Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2027”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2020, Warszawa.
6. <https://jemyeko.com/ekologiczne-lancuchy-dostaw/>
7. https://www.cdr.gov.pl/images/Radom/2021/12-01/krotkie_lancuchy_dostaw_nowe_int.pdf
8. <https://www.gov.pl/web/gis/rolniczy-handel-detaliczny>

